

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 6.750 IR 6.751 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS TURIZMO ĮSTATYMO NR.
VIII-667 2 IR 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ paskelbė valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl koronaviruso (COVID-9) grėsmės. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras – Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovas 2020 m. kovo 12 d. priėmė sprendimą „Dėl koronaviruso (COVID-19) valdymo priemonių“ Nr. V-344, kuriuo visiems Lietuvos Respublikos piliečiams rekomendavo nutraukti ir atidėti visas keliones ir iki 2020 m. balandžio 14 d. nevykti į visas užsienio valstybes. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras – Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovas 2020 m. kovo 13 d. priėmė sprendimą Nr. V-367 „Dėl Sveikatos apsaugos ministro – valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. kovo 12 d. sprendimo Nr. V-344 „Dėl koronaviruso (COVID-19) valdymo priemonių“ pakeitimo“, kuriuo įpareigojo Lietuvos Respublikos piliečius nutraukti keliones į koronaviruso paveiktas valstybes ir teritorijas. Tą pačią dieną rekomendaciją bent mėnesį nevykti į užsienio valstybes paskelbė ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2020 m. kovo 14 d. priėmė nutarimą Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“, kuriuo uždraudė Lietuvos Respublikos piliečiams išvykti iš Lietuvos Respublikos, išskyrus atvejus, kai jie grįžta į savo nuolatinę gyvenamąją vietą, vyksta į savo darbo vietą, yra ekipažų ir įgulų nariai, kurie dirba tarptautinius komercinius vežimus vykdančiose Lietuvos įmonėse ar vykdo komercinius tarptautinius visų rūšių vežimus visų rūšių transporto priemonėmis, taip pat Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimu.

Atsižvelgdami į tai, Lietuvos Respublikos kelionių organizatoriai nedelsdami atšaukė visas 2020 m. kovo 13 d. – 2020 m. balandžio 14 d. suplanuotas organizuotas turistines keliones bei, įgyvendindami nurodymus nedelsiant nutraukti keliones, savo lėšomis pargabeno turistus iš paveiktų valstybių ir teritorijų, nepriklausomai nuo kelionės paketų pasibaigimo datų.

Lietuvos Respublikos kelionių organizatoriai dėl paskelbto karantino nebegali vykdyti turistinių kelionių sutarčių. Tuo tarpu turistai, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.751 straipsnio nuostatomis, reikalauja grąžinti už keliones sumokėtus pinigus per 14 dienų. Kelionių organizatoriams perkeliama pernelyg didelė rizika, susijusi tiek su pareiga grąžinti pinigus, tiek ir su jų grąžinimo terminais.

Abiem sutarties šalims: ir kelionių organizatoriams, ir turistams – kyla nesusipratimų. Kelionių organizatoriams yra rimtų finansinių ir administravimo iššūkių, kadangi didžioji turistų dalis reikalauja grąžinti už keliones sumokėtus pinigus, kurie kelionių organizatorių jau yra sumokėti faktiniams paslaugų teikėjams: apgyvendinimo, transporto ar kitiems paslaugų teikėjams (toliau – paslaugų teikėjai). Paslaugų teikėjai, motyvuodami koronaviruso (COVID-19) pandemija, šių sumų kelionių organizatoriams negrąžina ir dažnu atveju reikalauja, kad paslaugos būtų atidėtos vėlesniam laikotarpiui. Todėl kelionių organizatoriai negali vykdyti Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse numatytos prievolės per 14 dienų sugrąžinti pinigus turistui. Situaciją iš esmės sunkina ir tai, kad yra ženkliai kritusi kelionių pardavimo paklausa (jos beveik nėra), kelionių organizatoriai patyrė papildomų nuostolių dėl repatrijavimo, todėl visam turizmo sektoriui trūksta apyvartinių lėšų. Pinigų grąžinimas turistams gali iššaukti kelionių organizatorių bankrotų bangą.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos duomenimis, šiandien kelionių organizatorių prievolių užtikrinimas (nuo jų nemokumo/bankroto) sudaro 30 mln. EUR. 38 % sudaro draudikų draudimo polisai, 62 % – bankų finansinės garantijos. Bendras kelionių organizatorių skaičius yra 252, iš jų 116 užsiima išvykstamuoju turizmu, 40 – vietiniu turizmu, 96 – tik atvykstamuoju turizmu.

Turistai siekia kuo greičiau susigrąžinti įmokas už nesuteiktas paslaugas, gauti kompensacijas arba būti tikri, kad išvyks į suplanuotą kelionę vėliau. Kelionių organizatoriai, negalėdami grąžinti pinigų per 14 dienų, siūlo turistams alternatyvą – keisti keliones į vėlesnes datas.

2020 m. kovo 18 d. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija drauge su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija kreipėsi į Europos Komisiją dėl galimybės lanksčiau vertinti 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyvos 90/314/EEB (toliau – direktyva) sąlygas.

2020 m. kovo 19 d. Europos Komisijos Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas pateikė rekomendacijas dėl direktyvos taikymo koronaviruso sąlygomis ir suteikti galimybę kelionių organizatoriams siūlyti turistams alternatyvą – kuponą, kurio vertė lygi už neįvykusią kelionę sumokėti sumai.

Atsižvelgiant į susidariusią situaciją, teikiame Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.750 ir 6.751 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – CK projektas) ir Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo Nr. VIII-667 2 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – TĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai), kuriais siūloma sušvelninti susidariusią padėtį ir atsižvelgiant į Europos Komisijos siūlymus, įdiegti kuponus. Kupono išdavimo, keitimo, atsisakymo, galiojimo sąlygos būtų apibrėžtos Kelionių organizatoriaus ir turizmo paslaugų rinkinio pardavėjo prievolių įvykdymo užtikrinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. 756 (toliau – Kelionių organizatoriaus ir turizmo paslaugų rinkinio pardavėjo prievolių įvykdymo užtikrinimo tvarkos aprašas). Kupono sąvoka yra apibrėžta Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatyme.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorė – Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Įstatymų projektus parengė Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Turizmo politikos skyriaus vyriausiosios specialistės Kristina Bavejan (tel. 8 706 64 771, el. p. Kristina.Bavejan@eimin.lt) ir Lidija Bajarūnienė (tel. 8 706 64 771, el. p. Lidija.Bajrunien@eimin.lt), Turizmo politikos skyriaus vedėjas Renaldas Čiužas (tel. 8 706 64 948, el. paštas Renaldas.Ciuzas@eimin.lt), ekonomikos ir inovacijų viceministras Elijus Čivilis (tel. 8 706 64 871, el. p. Elijus.Civilis@eimin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.750 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad turistą turi teisė nutraukti organizuotos turistinės kelionės sutartį, nemokėdamas šio straipsnio 2 dalyje nurodyto sutarties nutraukimo mokesčio, šiais atvejais:

1) jeigu kelionių organizatorius iki organizuotos turistinės kelionės pradžios pakeičia organizuotos turistinės kelionės sutarties sąlygas, kai yra šio kodekso 6.752 straipsnio 2 dalyje nurodytos aplinkybės;

2) jeigu dėl turisto nurodytų trūkumų organizuotos turistinės kelionės sutartis negali būti toliau vykdoma, o kelionių organizatorius per turisto nustatytą protingą laikotarpį nepašalina trūkumų. Šio kodekso 6.752¹ straipsnio 3 dalyje numatytais atvejais turistą gali prašyti sumažinti organizuotos turistinės kelionės kainą arba atlyginti žalą;

3) jeigu organizuotos turistinės kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda nenugalimos jėgos aplinkybių, dėl kurių gali tapti neįmanoma vykdyti organizuotą turistinę kelionę ar nuvežti turistus į organizuotos turistinės kelionės tikslo vietą. Tokiu atveju turistą turi teisė reikalauti, kad jam būtų grąžinti už organizuotą turistinę kelionę sumokėti pinigai, tačiau jam nesuteikiama teisė papildomai gauti žalos atlyginimą.

Civilinio kodekso 6.751 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad kelionių organizatorius ne vėliau kaip per 14 dienų nuo organizuotos turistinės kelionės sutarties nutraukimo dienos grąžina visus turisto arba jo vardu sumokėtus pinigus už organizuotą turistinę kelionę.

Lietuvos Respublikos turizmo įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kelionių organizatorius garantuoja, kad jo turimas prievolių įvykdymo užtikrinimas apima:

1) turisto grąžinimą į pradinę jo išvykimo vietą, įskaitant būtiną organizuotos turistinės kelionės sutartyje numatytą apgyvendinimą tol, kol turistą grąžinamas į pradinę jo išvykimo vietą, ir už organizuotą turistinę kelionę turisto sumokėtų pinigų sumos, atitinkančios nesuteiktų paslaugų kainą, grąžinimą turistui, jeigu prasidėjus organizuotai turistinei kelionei paaiškėja, kad kelionių organizatorius negalės toliau vykdyti organizuotos turistinės kelionės sutarties;

2) už organizuotą turistinę kelionę turisto sumokėtų pinigų grąžinimą turistui, jeigu dar neprasidėjus organizuotai turistinei kelionei paaiškėja, kad kelionių organizatorius negalės pradėti vykdyti organizuotos turistinės kelionės sutarties.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

CK projektu siūloma įtvirtinti, kad nemokėdamas sutarties nutraukimo mokesčio, turistą turi teisę nutraukti organizuotos turistinės kelionės sutartį ir reikalauti, kad jam būtų grąžinti už organizuotą turistinę kelionę sumokėti pinigai (jeigu organizuotos turistinės kelionės tikslo vietoje ar visiškai greta atsiranda nenugalimos jėgos aplinkybių, dėl kurių gali tapti neįmanoma vykdyti organizuotą turistinę kelionę ar nuvežti turistus į organizuotos turistinės kelionės tikslo vietą), išskyrus Lietuvos Respublikos teisės aktų reglamentuojamą kupono išdavimo atvejį.

Taip pat CK projektu siūloma įtvirtinti, kad kelionių organizatorius ne vėliau kaip per 14 dienų nuo organizuotos turistinės kelionės sutarties nutraukimo dienos grąžina visus turisto arba jo vardu sumokėtus pinigus už organizuotą turistinę kelionę, išskyrus atvejus, kuomet kelionių organizatorius Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka turistui išduoda kuponą.

TĮ projektu siūloma papildyti Turizmo įstatymo 2 straipsnio 33 dalį Pridėtinės vertės mokesčio įstatymu dėl kupono sąvokos.

Siūloma Turizmo įstatymo 15 straipsnio 1 dalį papildyti trečiuoju punktu, kuriuo, esant Lietuvos Respublikoje paskelbtai ekstremaliai situacijai, numatoma kelionių organizatoriaus ir turisto susitarimo galimybę pakeisti sudarytą kelionės sutartį išduodant kuponą sumai, lygiai turisto sumokėtai už neįvykusią kelionę.

Kupono išdavimo sąlygos bus apibrėžtos Kelionių organizatoriaus ir turizmo paslaugų rinkinio pardavėjo prievolių įvykdymo užtikrinimo tvarkos apraše.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas.

6. Kokią įtaką priimtai įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai Priimti Įstatymų projektai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus Įstatymų projektus bus užtikrinta turisto teisė į kelionę arba pinigų grąžinimą. Turistai bus tikri, kad nepraras sumokėtų pinigų, o neišsirinkę tinkamo pasiūlymo suėjus kupono galiojimo termino pabaigai, susigrąžinti už jį pinigus.

Kelionių organizatoriai tokiu būdu turės galimybę išsaugoti darbo vietas. Tikėtina, kad bus išvengta dalies bankrotų ar nemokumo atvejų.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus nereikės priimti kitų įstatymų, jų keisti ar pripažinti netekusiais galios.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektais nesiūloma įtraukti naujų sąvokų.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turės priimti

Reikės skubiai pakeisti Kelionių organizatoriaus ir turizmo paslaugų rinkinio pardavėjo prievolių įvykdymo užtikrinimo tvarkos aprašą. Vyriausybės nutarimo projektą parengs Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

12. Kiek valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Papildomų lėšų nereikės.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus buvo konsultuojamasi su Teisingumo ministerija, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, turizmo paslaugų teikėjais ir kitų institucijų specialistais.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „kuponas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Energetikos ministras,
laikiniai einantis ekonomikos
ir inovacijų ministro pareigas

Žygmantas Vaičiūnas
2020-03-23

Tasės dup. di.
Lute Jovaitė
2020 03 23